

Sändlista
Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
Ju.L6@regeringskansliet.se

Ert tjänsteställe, handläggare
Mathias Säfsen

Ert datum

Er beteckning
Ju2023/02742

Vårt tjänsteställe, handläggare
FHS/CTSS/Analysstöd, Sophie Haglund

Försvvarshögskolans ställningstagande

Försvvarshögskolan ställer sig positiv till betänkandet SOU 2023:75. Det är en välarbetad och välavvägd utredning. Argumentationen håller genom hela betänkandet och balansen mellan flexibilitet och restriktivitet som bland annat nämns på s. 265 är god. Det framgår tydligt att viktiga svenska principer eller ståndpunkter, i synnerhet likhetsprincipen och att inte utöva konstitutionell nödrätt, har beaktats väl. Sammantaget ställer sig Försvvarshögskolan bakom bedömningen att det är bättre att reglera inför allvarliga fredstida krissituationer än att låta det vara oreglerat. Viktiga aspekter är att inte riskera att bli utan normgivare i särskilda situationer och att inte riskera att det uppstår ett läge där konstitutionell nödrätt är den enda utvägen.

Nedan följer en sammanställning av några punkter som Försvvarshögskolan anser är särskilt viktiga samt några funderingar.

8.4.1 Vissa utgångspunkter för förslagen

Försvvarshögskolan tillstyrker fördelarna och vikten av fysiska möten i riksdagen men anser att digitala möten bör vara en möjlighet i vissa särskilda situationer.

9.4.3 Reglerna om sammansättningen bör justeras

Försvvarshögskolan håller med om kommitténs bedömning att talmannens roll bör vara så lik den vanliga som möjligt i enlighet med likhetsprincipen. Talmannens uppgift i riksdagen bör vara lik den som skulle fullgöras vid krigsdelegationens inträdande. Därför är förslaget om justerat antal ledamöter i krigsdelegationen bra.

11.6.2 God författningsberedskap som utgångspunkt

Försvvarshögskolan vill särskilt tillstyrka kommitténs bedömning att god författningsberedskap bör vara utgångspunkten för hantering av allvarliga fredstida krissituationer, särskilt om eller när förslagen träder i kraft. Huvudregeln måste vara att riksdag och regering efter noga övervägande under ordinarie förhållanden tar fram

och reviderar författningar innehållande föreskrifter som kan behövas för hantering av sådana krissituationer, något som redan gjorts för krig och krigsfara.

Försvarshögskolan vill dessutom betona betydelsen av att hålla lagstiftningen uppdaterad. Erfarenheterna från totalförsvarets ”strategiska timeout”, när stora delar av beredskapslagstiftningen negligerades under många år, visar på uppbyggnaden av en omfattande ”skuld” på lagstiftningsområdet. Detta leder dels till att det kan uppstå glapp och otydligheter vid tillämpning av lagstiftningen, dels till att det uppstår ett stort revideringsbehov som behöver åtgärdas under en begränsad tidsperiod. Det senare kan innebära en hög arbetsbelastning för många aktörer; utredningsväsendet, riksdag, regering, Regeringskansliet, Lagrådet, statliga myndigheter, kommuner och regioner samt andra remissinstanser med flera. Ett kontinuerligt revideringsarbete kan bidra till en jämnt fördelad och välanpassad arbetsbelastning inom författningsberedskapen.

11.6.5 Det finns skäl att komplettera regeringsformen

Fördelningen av ansvar och uppgifter mellan de centrala statsmakterna riksdag och regering är grunden i vårt parlamentariska system och är värd att prioritera. Risken vid en allvarlig kris är att den ordinarie dynamiken mellan riksdag och regering sätts ur spel. Dagens reglering är, som kommittén konstaterat, inte alltid tillräckligt snabb utan behöver kompletteras. Lagstiftning vid fredstida kriser kan ske genom utskottsinitiativ och då snabbast träda i kraft på knappt en vecka. Det kan vara tillräckligt snabbt i vissa fall men om ett sådant förfarande skulle behöva ske upprepade gånger hade riksdagen fastnat i en mycket operativ roll. Därmed hade riksdagens ordinarie uppgifter eventuellt inte kunnat genomföras varför dynamiken mellan riksdag och regering hade blivit drabbad.

Ett bemyndigande för regeringen att vid en allvarlig fredstida krissituation på kort varsel utan riksdagens bemyndigande i enskilt fall kunna utfärda nya temporära föreskrifter utanför dess ordinarie normgivningskompetens får inte leda till att ambitionsnivån för en god författningsberedskap sänks. Försvarshögskolan instämmer i kommitténs inställning om att arbetet med författningsberedskap under alla omständigheter måste prioriteras högt. Kommittén lyfter enligt Försvarshögskolan flertalet relevanta fördelar med att ta fram och besluta om regler för fredstida krissituationer i förväg jämfört med att lagstifta under en pågående kris. Försvarshögskolan instämmer särskilt i kommitténs uppfattning om att arbetet med författningsberedskap för fredstida kriser bör stärkas.

11.7.1 Särskilda regler om normgivning i krissituationer

Försvarshögskolan vill lägga särskilt vikt vid att allvarliga fredstida krissituationer inte definieras närmare, precis som det formulerats i förarbetena till 15 kapitlet regeringsformen om krig och krigsfara. Skälen som återges i betänkandet är tillfredställande och Försvarshögskolan vill poängtera att den redovisning av olika begrepp och situationer som finns i utredningen är tillräckliga som vägledning för att kunna göra bedömningen.

11.7.4 Regeringen får ett utrymme att agera omgående

Regeringens initiativ till aktivering och till föreskriftsrätt utan riksdagens bemyndigande är en långtgående lösning. Detta förfarande gör att regeringen får makt att föreskriva och bestämma över befolkningen i frågor som annars hör till riksdagens område. Det ökar möjligheterna för en illasinnad regering att utnyttja tillfället mellan regeringens självutnämnda befogenheter och riksdagens granskning eller ändring. Därför har kommittén kompletterat det exceptionella förfarandet med tillfredställande kontrollmekanismer, bl.a. att reglerna är tidsbegränsade och ska granskas av riksdagen inom en vecka. Dessutom behåller riksdagen alltid sin normgivningsmakt, även när regeringen har fått särskilda befogenheter.

I en allvarlig fredstida krissituation kan regler behövas omedelbart. Utan specifika krisregler där regeringen får föreskriftsrätt skulle reglerna kanske inte inrättas tillräckligt snabbt. Försvarshögskolan instämmer därför med kommittén om att det är bättre att skapa ramgivande regler för sådana situationer än att behöva använda sig av konstitutionell nödrätt.

Övrigt

Försvarshögskolan anser även att det är av stor vikt att lagstiftningsarbete i allmänhet beaktar förslagets konsekvenser för totalförsvaret och fredstida krisberedskap. Försvarshögskolan anser därför att det bör övervägas om det ska införas en bestämmelse i kommittéförordningen (1998:1474) om att det i betänkanden ska anges eventuella konsekvenser för totalförsvaret och krisberedskapen som följer av förslagen.

BESLUT

4 (4)

Datum
2024-04-12

FHS beteckning
Ö 782/2023

Beslut

Beslut i detta ärende har fattats av Försvarshögskolans rektor Robert Egnell, efter slutföredragning av Sophie Haglund. I den slutliga handläggningen har också Jenny Deschamps-Berger, chef för avdelningen för analysstöd på Centrum för totalförsvaret och samhällets säkerhet, deltagit.

Robert Egnell
Rektor

Sophie Haglund
Junior analytiker

Handlingen undertecknas elektroniskt.

Sändlista externt

Justitiedepartementet

Sändlista internt

Institutionen för försvarssystem
Institutionen för krigsvetenskap
Institutionen för ledarskap och ledning
Institutionen för militärhistoria
Institutionen för operativ juridik och folkrätt
Statsvetenskapliga institutionen
Centrum för totalförsvaret och samhällets säkerhet
Programledning Högre officersprogrammet
Programledning Officersprogrammet
Högskoleförvaltningen
Försvarshögskolans studentkår

Elektroniska underskrifter

Det här dokumentet har skrivits under elektroniskt av en eller flera personer

Alla elektroniska underskrifter listas i signaturpanelen. De tio första underskrifterna listas även på den här sidan.

Detta dokument med sina elektroniska underskrifter gäller som självständig handling och uppfyller krav på avancerade elektroniska underskrifter enligt eIDAS.

Varje underskrift kan valideras med en PDF-läsare med stöd för signaturvalidering eller med SignPorts valideringstjänst. Andra valideringstjänster kan användas förutsatt att dessa uppfyller de tekniska kraven enligt internationella standarder.

Om dokumentet skrivs ut på papper, eller om dokumentet 'skrivs ut' till ett nytt PDF-dokument, följer de elektroniska underskrifterna inte med. Endast det elektroniskt underskrivna originaldokumentet går att validera.

* Värderna markerade med en asterisk har validerats mot beviset från den legitimeringstjänst som användes för underskriften.